

INTARZIJA kao posebna tehnika obuhvata ulaganje tankih drvenih listova – furnira u udubljenja napravljena na površini masivnog drveta, ili slaganje i slepljivanje furnira na drvenu podlogu, furnirsku, stolarsku ploču ili ivericu. U intarziji se iskorišćavaju prednosti prirodne teksture, boje i sjaja drveta.

Istorijat

Otkrića u Egiptu potvrđuju da je tehnika intarzije stara više od 3000 godina. U razdoblju nove egipatske države od 1600. do 1100. godine pre naše ere kreveti, nameštaj za sedenje i kućni sarkofazi ukrašavani su bogatim geometrijskim uzorcima od ebanovine i slonove kosti. Tipično za umetnost ukrašavanja nameštaja u Japanu u 8. veku je ulaganje kornjačevine, sedefa i slonovače u drvenu podlogu. U doba renesanse od 14. do 16. veka drvena intarzija doživljava svoj procvat naročito u Italiji, pa se intarzije sreću na stolicama, ormanima i crkvenim klupama, pri čemu se koristio furnir debljine od 2 do 4,5 mm, raznih vrsta drveta, tekstura i boja. Tek u 16. veku intarzija je prenesena na narodni nameštaj: ormane, stolove, stolice, kabinetske i pisane stolove i komode. Centar razvoja intarzije bila je Firenca sa majstorima kao što su *Giuliano, Daniello, Manzio, Nutti* i drugi. Iz Italije se umetnost intarzije proširila na Nemačku i Francusku. Novi materijali i tehnologije rezanja furnira, uz široku dostupnost atraktivnih egzotičnih vrsta drveta iz kolonija doveli su do procvata intarzije u 18. veku u Francuskoj, sa čime su povezana imena kao što su Charles Bouille (1642-1732) i David Roentgen (1743-1807), dok je u Engleskoj radio Thomas Chippendale (1718-1779). Ukrasi na nameštaju i unutrašnjoj oprepi bili su motivi sa cvećem, plodovima, figurativnim elementima, scenama iz života, kineskim motivima i slično. Zatim se javlja zatišje u upotrebi intarzije,

LEPOTA DRVETA

Intarzija - briše granice

PIŠE: prof. dr Vladislav Zdravković

tako da je za doba empira i bidermajera karakterističan jednostavan i miran nameštaj tako da se intarzija javlja samo kao detalj, u obliku linije ili cvetnih detalja. Tek krajem 19. i početkom 20. veka ponovo se javlja intarzija u obliku zidnih ukrasa, na unutrašnjoj oprepi i na predmetima za svakodnevnu upotrebu. Između dva svetska rata od 1920. do 1940. godine naglo se razvija proizvodnja furnira i furnirskih ploča. Intarzija počinje da se javlja i u raznim reprezentativnim prostorima kao što su konferencijske dvorane, hoteli ili brodovi *Queen Mary* i *Queen Elizabeth*.

Materijali

Kako je intarzija umetnički izraz u ravni i podseća najviše na crtež ili sliku, za razliku od slikarstva, stvaranje intarzije predstavlja stalni sukob sa drvjetom, njegovom bojom i teksturom kao i njegovim ćudima. Na konačni izgled furnira utiču faktori kao što su: vrsta drveta, boja drveta, sjaj drveta, stanište, način rasta, greške i bolesti u vreme rasta. U toku proizvodnje furnira postižu se različiti efekti pogodnom hidrotermičkom obradom drveta, kao i različitim tehnologijama sešenja, u radijalnom ili tangencijalnom pravcu. Nekada su furniri za intarziju bili debljine 3 do 4,5 mm, a danas je to najčešće 0,6 do 1 mm. Razine vrste drveta razlikuju se po boji, ima ih od belih (javor, breza), žutih (joha, lipa, limba, avodire), smeđih (hrast, brest, kruška, tikovina), crvenih (parena bukva, trešnja, mahagoni, palisander, paduk) do crnih (ebanovina, močvarni hrast). Za ornamente se najčešće koristi kombinacija dve boje drveta i to svetle i tamne, dok se na slikama rađenim tehnikom intarzije koristi više vrsta drveta u više boja. Danas se za izradu intarzije koriste i veštački dubinski obojeni furniri koji mogu da simuliraju prirodnu boju drveta, ali se na taj način upotreba drveta udaljava od prirode.

Tehnike izrade intarzije

Pojednostavljeno, intarzija se radi tako što se na furniru nacrtta predložak, a zatim se izreže prvo negativ, a onda pozitiv. Potom se na osnovu – negativ umeće ili slaže pozitiv da bi se dobila željena slika. Komadi furnira

u između umetnosti, zanata i dizajna

Intarzija ima značajno mesto u istoriji izrade umetničkog nameštaja, zajedno sa rezbarstvom. Intarzija je ukrašavanje nameštaja, oplata zidova, vrata i drugih upotrebnih predmeta ulaganjem u drvenu podlogu komada drveta, koji su bojom i teksturom različiti od podloge. Umesto drveta ili u kombinaciji sa drvetom, mogu se ulagati komadi metala, slonovače, sedefa, kornjačevine i drugih materijala. Ime intarzija vuče poreklo od italijanske reči *tarsia* – drveni mozaik. Na intarziji se pojavljuju bilo ornamenta bilo figurativni likovni prikazi.

se lepljivom trakom međusobno slepe na kasnije vidljivoj strani – licu. Tako pripremljena intarzija se prilepi na podlogu i odgovarajuće površinski obradi. Postoje sledeće osnovne tehnike izrade intarzije:

Masivna intarzija – u masivnom drvetu se rade udubljena pomoću dleta, a zatim se u njih umeću obojeni komadi drveta, slonova kost, kornjačevina, mesing ili čak zlato.

Tehnika noža – obuhvata dve posebne tehnike a to su: a) *tehnika podlaganja* koja se sastoji u tome da se radi istovremeno sa dva komada furnira koji su postavljeni jedan preko drugog, nožem se izreže nacrtani deo, pri čemu nož ostavlja trag na donjem furniru – osnovi. Zatim se izrezani deo umetne i zalepi u osnovu intarzije; b) *tehnika prozora* sastoji se u tome da se iz furnira – osnove izreže deo a zatim se ispod nastalog otvora – prozora podmetne drugi komad furnira i izreže se tako što se nož vodi po rubovima izreza na gornjem furniru. Izrezani komad donjeg furnira se zatim umetne u osnovu i zalepi trakom.

Tehnika piljenja – počinje da se primenjuje pronalaskom specijalne pile u 18. veku. To je takozvana dvoslojna ili bulova tehnika koja se sastoji u tome da se zalepe dva furnira od različite vrste drveta, kombinacija drvo-metal ili kombinacija drvo-slonova kost, a zatim se pilom izrezuju ornamenta, likovi ili motivi. Tako izrezani delovi se odvajaju i naizmenično slažu u konačnu sliku. Na taj način se mogu dobiti veće površine nego kod tehnike noža, ali su dimenzije ograničene dimenzijama luka pile.

Tehnika paljenja – je nastavak tehnike noža i tehnike piljenja i primenjuje se za senčenje. Sastoji se u tome da se izrezani deo furnira senči u zagrejanom pesku tako da se dobijaju prelazni tonovi boje i ističe kontura linije.

Tehnika laserskog rezanja – je najsavremenija tehnika izrade intarzije koja omogućava da se ostvare do sada nezamislive ideje. Ovom tehnikom je moguće uraditi praktično sve što je moguće nacrtati. Crtež se najpre nacrtava

računaru uz korišćenje brojnih mogućnosti digitalne obrade slika. Mogu se koristiti sopstveni crteži, ili se importovati crteži iz raznih CAD programa. Vrlo je jednostavno napraviti varijante i prilagoditi projekt željama naručioca. Na sto mašine se pričvrsti furnir pomoću vakuuma i izvrši se automatsko rezanje, bez propiljka i prašine. Prednost laserskog rezanja nije samo u brzini i preciznosti, već i u mogućnosti tačnog ponavljanja određenih uzoraka, što otvara vrata za masovnu proizvodnju.

Umesto zaključka

Savremena tehnologija ubrzava projektovanje i proizvodnju intarzije do te mere da omogućava da se rade i stvari koje nemaju nikakvog smisla. Da li će, zahvaljujući digitalnoj eri, intarzija izgubiti dušu ili će, suprotno tome, omogućiti umetnicima da relizuju do sada nezamislive ideje, pokazaće vreme. ■

Autor ovog teksta je vanredni profesor na Šumarskom fakultetu u Beogradu